

ประโยค ป.ธ.๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. สระในบาลีภาษามีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ จัดเป็นคู่ไว้เท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ สระไหนเกิดใน ๒
ฐาน ๆ

๑. สระในภาษาบาลีมี ๘ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ จัดเป็นคู่ไว้ ๓ คู่ คือ
อ อา เรียกว่า **อวณฺโณ** อิ อี เรียกว่า **อิวณฺโณ** อุ อู เรียกว่า **อูวณฺโณ**
สระ เอ และ โอ ๒ ตัวนี้ เกิดใน ๒ ฐาน (คือ เอ เกิดที่คอกและเพดาน เรียกว่า **กณฺฐตาจุโซ**
โอ เกิดที่คอกและริมฝีปาก เรียกว่า **กณฺฐฏฺฐาจุโซ**) ๆ

๒. สนธิกริโยปกรณฺ์ มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ เสวทานิ, กิเมวิทฺถิ ตัดและต่ออย่างไร ๆ

๒. สนธิกริโยปกรณฺ์ มี ๘ คือ โลโป ลบ ๑ อาเทโส แปลง ๑ อากโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑
วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑ ปกติ ปรกติ ๑ ทีโฆ ทำให้ยาว ๑ รสฺสํ ทำให้สั้น ๑
สญฺญโค โชนตัว ๑ ๆ

เสวทานิ ตัดเป็น เสว – อิทานิ ถ้าสระ ๒ ตัวมีรูปไม่เสมอกัน ลบสระเบื้องปลายบ้างก็ได้
คือ ลบสระ อิ ที่ศัพท์ อิทานิ เสีย ต่อเป็น เสวทานิ ๆ

กิเมวิทฺถิ ตัดเป็น กิ – เหว – อิทฺถิ ระหว่าง กิ – เหว สระอยู่หลัง นิคคหิต อยู่หน้า แปลง
นิคคหิตเป็น ม ต่อเป็น กิเมว ระหว่าง กิเมว – อิทฺถิ ถ้าสระ ๒ ตัวมีรูปไม่เสมอกัน ลบสระ
หน้า คือ อ ในที่สุดแห่งศัพท์ กิเมว ต่อเป็น กิเมวิทฺถิ ๆ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้ / ได้ตอบคำถามต่อไปนี้

ก. คำว่า "ภควนฺตา ภควนฺโต" นั้น มีวิธีใช้ต่างกันอย่างไร ๆ

ก. **ภควนฺตา** ใช้เป็นทวิวจนะ สำหรับกล่าวถึงคน ๒ คน ส่วน **ภควนฺโต** ใช้เป็นพหุวจนะ
สำหรับกล่าวถึงคนมากตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป ๆ

ข. ปาปิโย, สุขุโม เป็นคุณนามชั้นไหน ๆ

ข. **ปาปิโย** เป็นคุณนามชั้นวิเสส **สุขุโม** เป็นคุณนามชั้นปกติ ๆ

- ค. คำว่า "๕๙" และ "๙๕" ตรงกับศัพท์สังขยาว่าอย่างไร ฯ
- ค. คำว่า **๕๙** ตรงกับศัพท์สังขยาว่า **เอณฺนสฺสฺสฺ**
 คำว่า **๙๕** ตรงกับศัพท์สังขยาว่า **ปญฺจนวฺตฺติ** ฯ
- ฌ. อยฺ, เอกจฺโจ เป็นสัพพนามชนิดไหน ฯ
- ฌ. **อยฺ** เป็นนิยมิวิเสสนสัพพนาม **เอกจฺโจ** เป็นอนิยมิวิเสสนสัพพนาม ฯ
- ง. อพยยศัพท์ แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
- ง. อพยยศัพท์ แบ่งเป็น ๓ คือ อุปลັศ ๑ นิบาต ๑ ปัจจย ๑ ฯ

- ๔. กิฑฺ ธาตุ และ มฺจฺ ธาตุ เป็นสกัมมธาตุ หรือ เป็นอกัมมธาตุ ฯ
 จงแจก พุธฺ ธาตุ (ในความตรัสรู้) ด้วยวิภัตติหมวดภวิสสันติ เฉพาะปรัสสพพมาตุ ฯ
- ๔. กิฑฺ และ มฺจฺ ธาตุ เป็นได้ทั้งสกัมมธาตุ และ อกัมมธาตุ (กิฑฺ ธาตุ และ มฺจฺ ธาตุ ถ้างลง อ ปัจจย ในหมวด รุชฺ ธาตุ เป็นสกัมมธาตุ ตัวอย่าง **ภินฺทติ** แปลว่า ย่อมต้อย หรือย่อมทำลาย **มฺลฺยจฺติ** แปลว่า ย่อมปล่อย ถ้างลง ย ปัจจย ในหมวด ทิวฺ ธาตุ เป็นอกัมมธาตุ ตัวอย่าง **ภิชฺชติ** แปลว่า ย่อมแตก **มฺจฺจฺติ** แปลว่า ย่อมหลุด ย่อมพ้น) ฯ

แจก พุธฺ ธาตุ (ในความตรัสรู้) ด้วยวิภัตติหมวดภวิสสันติ เฉพาะปรัสสพพ ดังนี้

ปฺริส.	เอก.	พหู.
ป.	พฺชฺฉิสฺสติ	พฺชฺฉิสฺสฺนติ
ม.	พฺชฺฉิสฺสสิ	พฺชฺฉิสฺสถ
อุ.	พฺชฺฉิสฺสามี	พฺชฺฉิสฺสาม

- ๕. ปัจจยี่สำหรับประกอบกับกริยาภิตกั แบ่งเป็นกี่พวก ฯ แต่ละพวกมีปัจจยี่อะไรบ้าง ฯ
 วรรลาภี (บุคคฺโล), ฌมฺมสฺสวณฺ (ฐฺวาน) เป็นรูป สาธนะ และปัจจยี่อะไร จงตั้งวิเคราะหฺมาตุ ฯ
- ๕. ปัจจยี่สำหรับประกอบกับกริยาภิตกั แบ่งเป็น ๓ พวก คือ
 กิตปัจจยี่ อย่างนี้ อนุตฺ ตฺวนตฺ ตาวี
 กิจจปัจจยี่ อย่างนี้ อนิย ตพพ
 กิตกิจจปัจจยี่ อย่างนี้ มาน ต ตุน ตฺวา ตฺวาน ฯ
วรรลาภี (บุคคฺโล) เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรธแห่งตัสสี่ละ ณี ปัจจยี่
 ตั้งวิเคราะหฺว่า วรร ลภติ สี่เลนาติ วรรลาภี (บุคคฺโล)
 หรือเป็นสมาสรูป ตัสสี่สาธนะ ตั้งวิเคราะหฺว่า วรร ลภิตุ (ลทฺธฺ) สี่ลมสฺสาติ วรรลาภี (บุคคฺโล) ฯ

ฉวมสฺสวณฺ (จานฺ) เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ยุ ปัจจัย

ตั้งวิเคราะห์ว่า ฉวมํ สฺจนฺติ เอตถาติ ฉวมสฺสวณฺ (จานฺ) ฯ

๖. น บุพพบท กัมมธารยสมาส กับ น บุพพบท พหุพพิหีสมาส ต่างกันอย่างไร ฯ

อนจฺจริโย (ปาสาโท), อตฺตทตฺโถ เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์หามาดู ฯ

๖. ต่างกันอย่างไร คือ น บุพพบท กัมมธารยสมาส สมาสที่มี น อยู่หน้า ปฏิเสธนามนาม แปลว่า มีใช่ หรือ หาไม่ได้ เช่น น พฺราหฺมโณ = อพฺราหฺมโณ (อัย ชโน อ.ชนนฺ) มีใช่พฺราหฺมณฺ ส่วน น บุพพบท พหุพพิหีสมาส สมาสที่มี น อยู่หน้า ปฏิเสธคุณนาม แปลว่า มี...หาไม่ได้ หรือ ไม่มี เช่น นตฺถิ ตสฺส สโมติ อสโม (ภควา พฺรหฺมามีพฺรหฺมาจฺเจ้า) ไม่มีผู้เสมอ หรือ หาผู้เสมอไม่มี) ฯ

อนจฺจริโย (ปาสาโท) เป็น น บุพพบท พหุพพิหีสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า นตฺถิ ตสฺส อจฺจริยนฺติ อนจฺจริโย (ปาสาโท) ฯ

อตฺตทตฺโถ เป็น ฉฺฐิตฺตฺปฺริสสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า อตฺตโน อตฺโถ อตฺตทตฺโถ ฯ

๗. ตัทธิตฺโดยยอ แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ การุณฺณํ, ยสฺวา (ชโน), โสฬสโม (โกฏฺฐาโส)

ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตฺไหน จงตั้งวิเคราะห์หามาดู ฯ

๗. ตัทธิตฺโดยยอ แบ่งเป็น ๓ คือ สามัญญตฺตฺตฺ ๑ ภาวตฺตฺตฺ ๑ อัปฺยตฺตฺตฺ ๑ ฯ

การุณฺณํ ลง ญฺย ปัจจัย ในภาวตฺตฺตฺ

ตั้งวิเคราะห์ว่า กรุณาย ภาโว การุณฺณํ ฯ

ยสฺวา (ชโน) ลง วนฺตฺ ปัจจัย ในตฺสสฺตฺตฺตฺตฺตฺ

ตั้งวิเคราะห์ว่า ยโส อสฺส อตฺถิตฺติ ยสฺวา (ชโน) ฯ

โสฬสโม (โกฏฺฐาโส) ลง ม ปัจจัย ในปฺรณตฺตฺตฺ

ตั้งวิเคราะห์ว่า โสฬสนนํ ปฺรณโณ โสฬสโม (โกฏฺฐาโส) ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง